

Àrea de descans

Jaume Creus

Àrea de descans

Jaume Creus

Àrea de descans

Pròleg de Miquel-Lluís Muntané

Amb el suport de:

Primera edició: maig 2025

Imatge de la portada:
Ramon Martínez, 2025

© del text: Jaume Creus i del Castillo
© del pròleg: Miquel-Lluís Muntané
© de la imatge de la portada: Ramon Martínez

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetania Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

en coedició amb

Quaderns de la Font del Cargol
fontdelcargol@gmail.com
www.fontdelcargol.cat

Disseny i maquetació: Ramon Martínez

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-1356-485-2
DL T 30-2025
Tots els drets reservats

*L'eternitat és breu,
quan fuig
cap a la vida.*

LLUÍS CALVO

*Si mai som immortals,
és només fins al moment de néixer.*

VLADIMÍR HOLAN

*Quand on ne trouve pas son repos en soi-même,
il est inutile de le chercher ailleurs.*

FRANÇOIS DE LA ROCHEFOUCAULD

PAUSA CAFÈ

El títol d'un llibre és més que un nom. És una invitació, una promesa, un element clau del qual esperem que ens acosti alguna cosa de la seva essència i d'allò que raonablement en podem esperar. La connotació superposa una intencionalitat a la base denotativa dels mots, i en poesia —el domini de la connotació per antonomàsia— són molts els títols que se serveixen d'aquest recurs per tal de facilitar al lector l'accés als poemes. Però també se li pressuposa una funció «seductora», en el sentit de desvetllar, o accentuar, l'interès del lector. *Àrea de descans* és un bon títol; equidistant entre la proposició abstrusa i la imatge òbvia, posseeix la qualitat d'admetre fàcilment més d'una interpretació (si més no, més d'un matís interpretatiu) i una alta capacitat suggeridora.

L'opció triada per Jaume Creus ens convida a imaginar aquest poemari com el resultat d'un exercici de reflexió asserenada, un espai conquerit a pols per respirar a fons i apartar-se un punt de la immediatesa. Temps de descans, potser, però amb el benentès que, per a qui té l'ull i la ment avesats a destriar el gra de l'essencial de la palla de la superficialitat, el descans mai no és vacu ni

eixorc sinó, ben altrament, una ocasió per esmolar encara més els sentits i aprofundir en la percepció de les coses.

L'autor és home de llarg recorregut en l'àmbit de la lletra, i de la cultura en un sentit ampli: poeta, traductor, guionista i promotor cultural, que ara ens ofereix el producte d'aquest temps de descans fecund que propicia la maduresa. Passejant entre els seus versos, no ens costa gaire imaginar-lo com un d'aquells filòsofs de l'antiguitat clàssica, assegut a l'hora més dolça de la tarda a l'ombra d'un til·ler, potser sentint de fons el remoreig del mar, fent balanç dels anhels acomplerts i de les derrotes, mentre assaboreix amb delectació un glop de vi negre per la salut dels presents i la memòria dels absents.

Perquè, si el temps de joventut acostuma a estar marcat per la pressa i la recerca constant d'objectius, la maduresa ens regala la perspectiva. Les decisions ja no es prenen només des de l'instint o l'impuls, sinó amb una comprensió més completa de les seves conseqüències i amb la consciència del valor del temps. Un altre dels tresors de la maduresa és l'acceptació: és un moment per reconciliar-nos amb les nostres errades i contradiccions, cosa que no equival a resignar-s'hi, sinó a aprendre a viure amb allò que som, sense deixar d'estar amatents a les oportunitats de creixement. Aquesta acceptació també s'estén a la vida mateixa, amb les seves pèrdues inevitables, però també amb els seus regals inesperats.

No pot sorprendre ningú que el resultat d'una praxi d'aquesta naturalesa, realitzada per un poeta, sigui una col·lecció de poemes, perquè un poema no és sinó el resultat d'un equilibri entre un estat d'esperit i la tria conscient dels materials que permetin expressar-lo. L'escriptura —i, de fet, qualsevol forma de creació artística portada a terme amb alè i amb destresa— brinda un camí per al coneixement propi, cap endins i cap enfora, i per compartir amb els altres les claus d'aquesta experiència. Amb

ella ens coneixem a nosaltres mateixos en un nivell més profund, connectant amb les nostres llums i ombres, amb les nostres passions i desigs més recòndits. I és aquest procés que galvanitza, una vegada i una altra, el misteri d'una interpretació nova i singular del món.

El llenguatge quotidià ens serveix per donar resposta a necessitats bàsiques de relació amb els altres, però resulta insuficient per comunicar les emocions o els estats de consciència més intensos. Diu Cesare Pavese que «la literatura ens guareix de les misèries de la vida», i Harold Bloom afirma que «ens serveix, si més no, per reconciliar-nos en la mesura del possible amb la nostra pròpia vida». En tot cas, és segur que la literatura ens proporciona un llenguatge més complex i acurat, amb un alt valor simbòlic i significatiu, que ens obre noves dimensions expressives i ens connecta amb allò intangible: els sentiments, les emocions i els conflictes inherents a l'existència humana.

Miquel Martí i Pol va escriure: «Salveu-me els ulls quan ja no em quedi res». La mirada, per a un creador, és l'instrument fonamental de percepció del món; amb ella actualitza la presència dels objectes i determina el punt de partida des del qual basteix la seva obra. L'agudesia de Creus a l'hora d'enquadrar l'objecte poètic deu guardar alguna relació amb la seva traça amb la càmera fotogràfica (vet aquí un altre dels seus vehicles d'expressió ètica i estètica), així com la seva labor, ben acreditada, de corrector i de traductor es pot percebre nítidament al darrere de l'escrupolositat gramatical que distingeix els seus textos.

La poesia de Jaume Creus no és mai formalment preciosista ni, per descomptat, conceptualment anestesidora. Intensa com un bon *ristretto*, incisiva com disc de diamant, es caracteritza pel maneig expert de l'utilatge tècnic al servei d'un pensament rigorós i d'una cosmovisió sempre recognoscible, amb independència de l'arquitectura que hagi decidit donar a cadascun dels seus llibres.

El llibre present, *Àrea de descans*, és compost per setanta-set poemes —un nombre respectable per a un volum espars—, dividit en tres seccions, una coda i un *bonus track* final, enginyosa picada d'ull de l'autor. Dins de l'arbitrarietat amb què sempre es regeix la distribució de poemes al llarg d'un llibre, aquesta pot ser més o menys coherent i lògica de cara al lector. En el cas que ens ocupa, també aquest aspecte es reconeix pensat de manera minuciosa; així, ens reben al llindar un poema sobre l'arc de Sant Martí i un sobre una gota de pluja, i prosseguim l'itinerari amb un altre que ens parla, en els primers versos, del sol i dels núvols.

A mesura que ens hi anem endinsant, els textos ens van guiant a través d'un territori delicadament acolorit, amb la seva orografia «àrides gleves fosques / de camps antany llaurats», la seva fauna «El gaig en fuga: / ratlles, colors, grossària» i la seva flora: «Tornat l'octubre, / l'altiva alzina / escampa els fruits / de verd disseny», però també els seus perills i turbulències: «s'espera fredorada, / caps de fibló, tornados, / i constants calamarses». Un territori dins el qual, com escau a un bon poeta, podem transitar per paisatges on ens saluden polidament l'amor i el desamor, l'esperança i el desencís, la memòria i l'oblit, el guany i la pèrdua, la vida i la mort... Per això té tot el sentit que, quan ja ens enca-minem a la part final de l'obra, l'autor ens regali un «Epitafi per a després del crematori», just abans d'escometre una *suite* formada per vint-i-cinc tankes sota l'epígraf «L'escala de Jacob».

Com no podria ser altrament, en aquest estadi d'ànim en calma, de «pujar a respirar» —per dir-ho amb un títol orwellià bellament inspirador—, el poeta va descobrint i descobrint-se petits i grans tresors als quals va posant paraules. Hi trobem el poder del record: «En mars inhòspits / fa de far la memòria»; la inquietud del coneixement: «Fruita del dubte / constantment espremuda»; el distanciament que posa al descobert els paranys del joc: «En el silenci compto les cartes marcades»; el coratge de la revolta i la

denúncia: «malentranyat i cínic dictador, / que nega la caiguda d'innocents»; la sensualitat del cos: «dipòsit dels desigs, / refugi dels plaers, / cascada dels amors, / gresol de les besades» i, fins i tot, el punt de lucidesa indispensable per reivindicar l'honestat en clau aforística: «Mai no obtens vida plena / si pretens enganyar-la».

Una vegada completat aquest exercici d'introspecció, aquest trajecte fins al cor de la poesia a través dels trencacolls de la singladura humana, Jaume Creus recompon el gest, endreça les seves pertinences i es disposa a encarar-se de bell nou amb l'oratge de la quotidianitat, deixant necessàriament enrere el temps de pausa i l'espai de repòs. Segons Aldous Huxley, el secret del geni consisteix a transportar l'esperit del nen fins a la vellesa; i és que l'experiència del viure multiplica el seu valor quan es veu nodrida per una curiositat i una capacitat d'emoció que no decauen («Tu ves / posant els fruits dels anys a la guardiola»). És així que, en el decurs del procés, el poeta ha reeixit a eixamplar el finestral per on albirar la realitat, complexa i proteica, de la nostra existència, i fer-ne botí de saviesa. I nosaltres, de la mà dels seus versos, farem el mateix.

MIQUEL-LLUÍS MUNTANÉ

CONTEMPLATIONS

UN BREU PLUGIM

Plou i fa sol,
i no hi ha bruixes que es pentinin.
Ens han deixat
únicament un alt regal:
la pinta amb què els cabells cardaven,
un arc de Sant Martí content
de demostrar-nos fil per randa
que sap ser bell
sense saber-ne la paraula;
que és un misteri de colors
sense ser mestre de pintura;
que és pur i eteri
sense cap fe, sense criteri;
que és més efímer,
molt més efímer que nosaltres,
mag d'ocultismes, fugisser,
i tanmateix sempre existent,
sempre encriptat en cada gota.
I el breu plugim ara l'enveja.

Barcelona, 6-XI-11

GOTA DE PLUJA

Forma perfecta,
puresa concentrada,
l'esfera d'aigua,
malgrat ser líquida,
es reivindica sòlida.

Collbató, 3-XI-18

SAVIESA DEL PLANETA

El sol i l'aigua,
sense la mort,
d'ençà dels núvols primigenis,
saltant pels temps,
neixen, reneixen,
creen, recreen, destrueixen
i fan del temps d'extinció
un complicat tram de vida.
I el temps lentíssim
ordeix, ignar,
el perfectiu desequilibri
en pro de l'expansiu misteri.
En l'estrany motlle humà, però,
no creix —ni que ho pretengui—
cap bri de saviesa eterna:
en té l'ús exclusiu el foc
del nucli dur del vell planeta.
Quan el fereix l'obscur cervell
tecnificat del vacu homínid,
el sol i l'aigua,
i el vent irat
—con invertit o desplomat—,
criden a mort el cens humà,
escombren frèvoles rialles,
anul·len goigs, odis i amors,

arrasen guanyys, enveges, fòbies.
Es fa no-res la muntanya del jo:
cap ment per consignar en cap llibre obert
el nom de la darrera espècie extinta.
Preval la saviesa del planeta.

Barcelona, 7-XI-11

OBSERVATORI ORNITOLÒGIC

1

COLIBRÍ DEL CANADÀ

De sobte, un colibrí
se't mostra, cobejant
l'expenedor de nèctars,
les flors que fan conserves
de dolcesa perenne.
Amb musculades ales,
conjugant la fermesa
amb verbs de moviment,
pinta un retrat, suspès
en l'aire per cap fil,
aparentment immòbil.
De la immobilitat
—necessitat obliga—
en fa raó de viure,
malgrat tenir com té
fràgil el cor, propens
a l'ictus, estressat.
Fent convergir, però,
la força i la feblesa
a fi de subsistir,

es capfica en la feina,
s'abandona —i ho sap:
l'arbre i l'aire el fan lliure,
l'aire i l'arbre el retenen.

De sobte, el colibrí
desapareix. I torna,
entre les flors, la calma
activa dels insectes.

Collbató, 25-VII/5-IX-18

ÍNDEX

PAUSA CAFÈ. Miquel-Lluís Muntané	9
----------------------------------	---

CONTEMPLACIONS

Un breu plugim	17
Gota de pluja	18
Saviesa del planeta	19
Observatori ornitològic:	21
1 Colibrí del Canadà	21
2 Flamenc tardà	23
3 Agró roig	24
4 Raspinell	25
5 Cotxa fumada (Hivern)	26
6 Pit roig (Hivern)	27
7 Cigonya	28
8 Cigonya II	30
9 Invisibilitat	32
10 De glans viu el gaig	33
Raresa d'espècie	35
Extinció	37
Nova tardor	38
Flor d'hivern	39
Maig al febrer	40
Vies làcties	41
Afers humans	42
Àgora dels cossos (Tríptic QLIT i un recital)	43
Conferència	45
<i>Beatus ego</i>	46
Encara	47
Inici d'estiu	48
Sestes	50
Sestes II	52
La dieta adulta	54
Dinars d'estiu	55
Golafreria d'estiu	56
Bon profit	57

Tasques de tardor	58
Escalfor de cuina	59
Fer vi	60
Elogi dels vins	61
Nit de pesca	63
Repesca	65
Mar negra	66
Mar negra II	67
Bigues	68

UNS QUANTS SILENCIS MÉS

Lumbàlgia aguda	73
Sol a l'aquàrium	75
El silenci de Maiakovski	77

PREFIGURACIONS

Principi d'Alzheimer?	83
Aflorament de kryptonita	85
Com l'Ícar de Brueghel	87
Fàrmac inútil	90
Ja ve	91
Urgència	92
Temps de morir	93
Pols ets...	95
Descontrol del cos	96
Femada	97
Treball	98
Tomàquets	99
Transport	100
Roderes	101
Herència	102
Geometria	103
Miratges	104
Parany	105

Al davant	106
Laboratori	107
Dels ulls	109
Dels pronoms febles	111
Resposta a Cioran (de part de Holan)	113
Última sala (de ball?)	115
Conte contat	116
L'embrió	117
Esgrima bàsica	119
Horari bàsic	120
Estadi bàsic	121
Motor bàsic	122
Esport bàsic	123

CODA

Epitafi per a després del crematori	127
-------------------------------------	-----

BONUS TRACK

L'escala de Jacob	131
-------------------	-----

